

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 1956, sp. zn. 1 Ec 190/56

Číslo: 29/1957

Právní věta:

V případě poskytování a přijímání mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem podle § 2 odst. 1, 2 zák. č. 244/1948 Sb., o státní mzdové politice, jde o přeplatek na mzdě, která byla vyplácena zálohově do konečného vyúčtování (§ 3 odst. 2 zák. č. 244/1948 Sb.). Platila proto pro nárok na vrácení tohoto přeplatku tříletá promlčecí lhůta podle § 1486 č. 5 o. z. o. a táž lhůta platí i podle § 90 obč. zák.

Běh promlčecí lhůty počíná dnem, kdy byl zaměstnavatel správním orgánem zpraven o výši schválené mzdy, po př. dnem doručení výměru, jímž se schválení odpírá; jestliže zaměstnavateli nedošlo rozhodnutí, kterým se odpírá schválení ujednání, jež bylo předloženo ke schválení ministerstvu podle § 2 odst. 1 nebo § 3 odst. 1 zák. č. 244/1948 Sb., začíná běh promlčecí lhůty uplynutím dvouměsíční lhůty podle § 4 cit. zák., počítané ode dne, kdy byl podán návrh na schválení (srov. §§ 2 a 4 zák. č. 244 1948 Sb.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 20.11.1956

Spisová značka: 1 Ec 190/56

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Promlčení, Smlouva pracovní

Předpisy:

Druh: Stanoviska

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí o stížnosti pro porušení zákona č. j. Cz 439/53 hájil stanovisko, podle něhož poskytování a přijímání mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem je neplatnou soluční smlouvou. V takovém případě nejde o mzdu ani o zálohu na mzdu podle ustanovení § 1486 č. 5 o. z. o., které se vztahuje jen na zálohy nebo mzdy sjednané platnou smlouvou. Jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, je nutno posuzovat povinnost vyplývající z nedostatku platného přivolení jako závazek z bezdůvodného obohacení podle § 887, 879, 1431 o. z. o. Takový nárok podléhal obecné třicetileté promlčecí lhůtě. Podle §§ 90 a 566 obč. zák. pak platí pro uplatnění těchto nároků tříletá promlčecí lhůta počítaná od 1. 1. 1951.

Tento výklad dosavadních právních předpisů, vedoucí k vymáhání přeplatků na základě ustanovení §

360 obč. zák., je pocíťován jako neodůvodněná tvrdost, a to zejména vůči nevinnému příjemci přeplatků:

a) Na státních zaměstnancích a zaměstnancích v některých hospodářských odvětvích přeplatky na pracovních příjmech (neprávem placené částky pracovních příjmů) lze považovat, jen věděli-li zaměstnanec nebo musel-li z okolností předpokládat, že jde o částky nesprávně vyměřené nebo omylem vyplacené, a jen nejdéle za uplynulou dobu tří roků. Otázka nedoplatků a přeplatků na pracovních příjmech je takto řešena ustanovením § 20 vl. nař. č. 17/1954 Sb., o platových poměrech zaměstnanců státního aparátu, § 26 vl. nař. č. 68/1950 Sb., kterým se vydává platový řád pro správní zaměstnance, a obdobnými ustanoveními dalších platových řádů, u učitelů a vychovatelů ustanovením § 14 zákonného opatření č. 30/1956 Sb., u zdravotnických pracovníků ustanovením § 21 zákonného opatření č. 31/1956 Sb.; v hospodářských odvětvích pak v mzdových předpisech pro některé kategorie zaměstnanců (na př. § 17 rozkazu min. dopravy č. 90 o platové úpravě pro zaměstnance železnic, § 29 odst. 2 pracovního a mzdového řádu pro zaměstnance čs. pošty, § 28 mzdového řádu pro zaměstnance čs. státních lesů).

b) Příjemce poplatků je v nevýhodnějším postavení než zaměstnanec, který způsobil škodu podniku a odpovídá za ni v rozsahu podle vládního usnesení ze 4. května 1954, o uplatňování hmotné odpovědnosti zaměstnanců za škody způsobené podnikem.

c) Také v sovětském právu není obdobná tvrdá praxe (viz Sovětské pracovní právo, Orbis 1952, str. 257).

Shora uvedený výklad platných právních předpisů není také zcela v souladu s ustanovením § 3 odst. 2 zák. č. 244/1948 Sb. Podle tohoto ustanovení za dobu schválení ujednání má zaměstnanec nárok na přiměřenou zálohu, kterou je zaměstnavatel povinen zúčtovat na jeho služební požitky.

Projevuje se i těmi důsledky, že nadtarifní mzda zaměstnancova se rozštěpuje na dvě části, z nichž jedna část, t. j. část do výše dodatečně schválené příslušným správním orgánem, by byla jako mzda nárokem z pracovního poměru, pro který by platila tříletá promlčecí lhůta podle § 1486 č. 5 o. z. o., a druhá část, t. j. část nad výši dodatečně schválenou, by byla nárokem z bezdůvodného obohacení, pro nějž platila podle o. z. o. třicetiletá promlčecí lhůta.

Ze všech těchto důvodů občanskoprávní kolegium nejvyššího soudu se přiklonilo ke stanovisku, že v případech poskytování a přijímání mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem podle § 1 zák. č. 244/1948 Sb. jde o přeplatek na mzdě, který byl vyplácen zálohově do konečného vyúčtování (§ 3 odst. 2 zák. č. 244/1948 Sb.) Platila proto tříletá promlčecí lhůta podle § 1486 č. 5 o. z. o. Podle § 90 obč. zák. platí rovněž tříletá promlčecí lhůta. Běh promlčecí lhůty počíná dnem, kdy byl zaměstnavatel správním orgánem zpraven o výši schválené mzdy, po př. dnem doručení výměru, jímž se schválení odpírá; jestliže zaměstnavateli nedošlo rozhodnutí, kterým se odpírá schválení ujednání, jež bylo předloženo ke schválení ministerstvu podle § 2 odst. 1 nebo § 3 odst. 1 zák. č. 244/1948 Sb., začíná běh promlčecí lhůty uplynutím dvouměsíční lhůty podle § 4 cit. zák., počítané ode dne, kdy byl podán návrh na schválení (srov. §§ 2 a 4 zák. č. 244/1948 Sb.).

Tím se opouští od dosavadního stanoviska, zastávaného v rozhodnutí nejvyššího soudu č. j. Cz 439/53.

Obdobná situace jako u vrácení přeplatků na mzdě, vzniklých poskytováním a přijímáním mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem, vzniká i v případech vrácení přeplatků prémie. Prémie jsou součástí mzdy, součástí sice pohyblivou, neboť jde o odměnu za výšený pracovní výkon, ale spadající do smluvních služebních požitků, jak to ostatně vyplývá ze všech mzdových

vyhlášek. O tomto charakteru premií svědčí i to, že podléhají dani ze mzdy (§ 3 zák. č. 76/1952 Sb.) jako příjem ze smluvního pracovního poměru a nepodléhají dani z příjmu obyvatelstva. Jsou tedy i součástí mzdy ve smyslu ustanovení § 1486 č. 5 o. z. o.

Se zřetelem k tomu promlčoval se i nárok na vrácení přeplatků premií v tříleté promlčecí lhůtě podle § 1486 č. 5 o. z. o., počítané od toho okamžiku, kdy k přeplacení premie došlo.

K úplnosti nutno dodat, že na promlčení nároku na vrácení přeplatků na mzdě, vzniklých poskytováním a přijímáním mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem podle § 1 zák. č. 244/1948 Sb. a na promlčení přeplatků na premiích se nevztahují ustanovení o prodloužení promlčení podle zákona č. 101/1953 Sb., o přechodné úpravě promlčení některých peněžitých pohledávek, neboť jde o nároky z pracovního poměru.

V závěru se ještě poznamenává, že otázka promlčení přeplatků na mzdě, vzniklých poskytováním a přijímáním mzdy nad výši dodatečně schválenou příslušným správním orgánem podle § 1 zák. č. 244/1948 Sb. je praktická jen pro právní řád platný v českých zemích.